

SVEUČILIŠTE / UNIVERZITET "VITEZ"

VITEZ

Poslovni centar Vitez 96-2 , Vitez
Rektorat; Poslovni centar Vitez 96-2, Vitez
Menadžment; Školska 23, 72270 Travnik, Bosna i Hercegovina,
Studentska služba i Nastavna služba; Školska 23 72270 Travnik, Bosna i Hercegovina,
www.unvi.edu.ba

U P U T S T V O

ZA IZRADU SEMINARSKOG RADA NA MAGISTARSKOM I DOKTORSKOM STUDIJU

SADRŽAJ:

1. UVOD	4
2. POJAM SEMINARSKOG RADA	5
3. SVRHA I CILJEVI IZRADE SEMINARSKOG RADA	5
4. IZBOR TEME (NASLOVNA) SEMINARSKOG RADA.....	6
5. POSTAVLJANJE HIPOTEZE	6
6. BITNI ELEMENTI SEMINARSKOG RADA	8
7. PRIMJERI ZA TEHNIČKU OBRADU.....	12
7.1. <i>Korice seminarskog rada (primjer za sve fakultete)</i>	12
7.2. <i>Potkorice ili unutarnja stranica seminarskog rada (primjer za sve fakultete)</i>	13
7.3. <i>Struktura ili kompozicija seminarskog rada – sadržaj (primjer za sve fakultete)</i>	14
7.4. <i>Struktura ili kompozicija seminarskog rada – Sadržaj</i>	15
<i>(primjer za Fakultet poslovne ekonomije)</i>	
7.5. <i>Struktura ili kompozicija seminarskog rada – Sadržaj</i>	16
<i>(primjer za Fakultet pravnih nauka)</i>	
7.6. <i>Struktura ili kompozicija seminarskog rada - Sadržaj</i>	17
<i>(primjer za Fakultet poslovne informatike)</i>	18
7.7. <i>Struktura ili kompozicija seminarskog rada – Sadržaj</i>	19
<i>(primjer za Fakultet zdravstvene njege)</i>	
8. OBIM SEMINARSKOG RADA	20
9. PREDAJA RADA I ODBRANA SEMINARSKOG RADA	20
10. OCJENJIVANJE SEMINARSKOG RADA (BODOVANJE)	21
11. METODOLOGIJA ZNANSTVENOG (NAUČNOG) ISTRAŽIVANJA.....	21
12. PISANJE SEMINARSKOG RADA.....	23
12. 1. <i>Pisanje teksta</i>	23
12. 2. <i>Priprema ilustracija</i>	24
12. 3. <i>Obilježavanje stranica</i>	24
12. 4. <i>Popis korištene literature (bibliografija)</i>	25
12. 5. <i>Lektura</i>	25
12. 6. <i>Stil pisanja</i>	25
12. 7. <i>Izbor jezika</i>	25
12. 8. <i>Citiranje literature</i>	25
12. 9. <i>Fusnote</i>	26
12.10. <i>Ilustracije</i>	26
12.11. <i>Veličina slova i margine</i>	27

1. UVOD

Pri koncipiranju i izradi ovog Uputstva za izradu seminarskog rada na magistarskom i doktorskom studiju u cijelosti su korišteni dijelovi iz knjige prof.dr Ratka Zelenike „*Pisana djela na poslijediplomskim znanstvenim magistarskim studijima*“, knjiga šesta, Rijeka, 2011 godine, str.63-93.

Ovo Uputstvo se nadograđuje na Uputstvo za izradu seminarskog rada na prvom (I) ciklusu studiranja. Studenti koji nisu završili naš studij prvog ciklusa i nisu dovoljno upoznati sa pisanjem i metodologijom izrade seminarskih radova preporučuje se da prvo prouče izradu seminarskog rada na prvom ciklusu koji se može naći na našoj web stranici pod:Uputstva a da nakon toga prouče ovo Uputstvo koje se obvezno primjenjuje pri pisanju seminarskog rada na magistarskom studiju (studij II ciklusa) i na doktorskom studiju (studij III ciklusa).

Sa metodološkog aspekta i tehnologije rada na seminarskom radu na magistarskom studiju je istovjetan na doktorskom studiju. Razlika je u kvaliteti izrade pri čemu kvalitete seminarskog rada na doktorskom studiju mora biti veći nego na magistarskom studiju.

2. POJAM SEMINARSKOG RADA

Magistranti na svim znanstvenim magistarskim studijama svih znanstvenih područja: prirodnim i tehničkim znanostima, biomedicine i zdravstva, biotehničkih, društvenih i humanističkih znanosti obvezno kreiraju, koncipiraju i pišu seminarske radove iz svih predmeta studija. Takvi radovi mnogo su zahtjevniji od seminarskih radova na prvom ciklusu studija.

Doktoranti na doktorskom studiju pišu seminarske radove u skladu sa Nastavnim planom i programom na III ciklusu – doktorskom studiju. Oni pišu seminarski rad iz dva obvezna predmeta. Posebno pišu četiri seminarska rada koji moraju biti usko povezani sa temom doktorske disertacije.

Razlika između seminarskih radova na magistarskom studiju i seminarskih radova na doktorskom studiju ogleda se ne u formi i sadržaju nego u znatno većem kvalitetu seminarskih radova na doktorskom studiju.

Na osnovi misije, zahtjevnosti i važnosti seminarskih radova na postdiplomskim znanstvenim magistarskim studijama nudi se nova definicija pojma takvoga stručnoga rada: **Seminarski radovi na postdiplomskim znanstvenim studijama i doktorskim studijama jesu stručna djela visoke razine zahtjevnosti znanstvenih, znanstvenostručnih, istraživačkih, metodoloških, tehničkih, intelektualnih i inih referencija koje magistranti i doktoranti kreiraju, koncipiraju i pišu tijekom studiranja pod vodstvo mentora, sukladno poslijediplomskim znanstvenim nastavnim programima određenih predmeta, i u kojima na osnovi rezultata znanstvenoga istraživanja, a prema temeljnim pravilima metodologije i tehnologije znanstvenoga istraživanja, opisuju, obrazlažu, elaboriraju, predstavljaju... poznate, nove, i/ili inovirane spoznaje, činjenice, modele... o objektivnim, realnim, aktualnim, stohastičkim, hipotetičkim... problemima i fenomenima u primarnim, sekundarnim, tercijalnim, kvartarnim i kvantarnim djelatnostima, a koje u rješavanju zahtjeva opća i specijalistička znanja, saznanja, vještine i kompetencije s ciljem**

proširivanja i produbljivanja znanja, saznanja, vještina... znanstvenoga, znanstvenoistraživačkoga i specijalističkoga osposobljavanja, stjecanja novih i/ili inoviranih znanstvenih kompetencija, stvaranja intelektualnih pretpostavki za daljnje osposobljavanje, znanstveno usavršavanje i znanstveno opismenjivanje te kreiranje, dizajniranje, operacionaliziranje, upravljanje i kontroliranje složenih, zahtjevnih, sofisticiranih, odgovornih, menadžerskih i različitih intelektualnih zadataka i poslova u primarnim, sekundarnim, tercijalnim, kvartarnim i kvintarnim djelatnostima.

Magistranti i doktoranti u seminarskim radovima, koji moraju biti individualni seminarski radovi, elaboriraju određenu temu koju sami izaberu ili koju im predloži mentor kao nositelj određenoga predmeta.

3. SVRHA I CILJEVI IZRADE SEMINARSKOG RADA

Temeljan svrha i ciljevi izrade seminarskoga rada jesu u tome da se studenti potpunije, opsežnije i dublje upoznaju s aktualnim problemima i fenomenima određene znanstvene grane u okviru nastavnog programa i da se znanstveno osposobljavaju, usavršavaju i opismenjuju u kreiranju, koncipiranju i pisanju znanstvenih, znanstvenostručnih i stručnih radova te da stječu vještinu u znanstvenom istraživanju i pisanju takvih radova, a prije svega, da se znanstveno osposobe za samostalnu izradu znanstvenih magistarskih radova (odnosno doktorskih teza).

Kreiranjem, koncipiranjem, pisanjem, predstavljanjem ili odbranom seminarskih radova studenti produbljuju i proširuju svoja znanja, saznanja, vještine, svoje kompetencije, stječu iskustvo u primijenjenom i razvojnom istraživanju, u uočavanju i formuliranju aktualnih znanstvenih problema, definiranju konkretnih znanstvenih projektnih zadataka, postavljanju znanstvenih hipoteza i pomoćnih hipoteza, određivanju misija znanstvenoga istraživanja, ocjeni dosadašnjih istraživanja..., racionalnom, korektnom i ciljanom korištenju tuđih znanja, zakona, zakonitosti, teorija, modela... u rješavanju definiranih problema i projektnih zadataka, dokazivanju postavljenih hipoteza, primjeni znanstvenih metoda... te rješavanju sličnih, inoviranih ili novih znanstvenih problema i projektnih zadataka itd.

Misija i važnost izrade seminarskih radova može se izraziti i u sljedećem: magistranti se znanstveno osposobljavaju za postdiplomske doktorske studije, za aktivno sudjelovanje u disciplinarnim i višedisciplinarnim ekspertnim timovima koji su angažirani u zahtjevnim projektima, znanstvenim programima i znanstvenim studijama... te kreiranju i objavljivanju iznimno zahtjevnih zadataka i poslova u primarnim, sekundarnim, tercijalnim, kvartarnim i kvintarnim djelatnostima.

Seminarski radovi bez obzira tretiraju li se u njima problemi i fenomeni iz znanstvenih područja prirodnih i tehničkih znanosti, biomedicine i zdravstva, biotehničkih i humanističkih znanosti, moraju biti:

- Samostalni ili individualni seminarski radovi. Takve radove kreiraju, koncipiraju, pišu, predstavljaju ili brane studenti pojedinačno kao svoj samostalni rad.

Iz navedenih misija izrade seminarskih radova proizlazi da studenti njihovom izradom moraju dokazati sljedeće:

1) sposobnost ciljane primjene teorijskog i praktičnog znanja, saznanja, vještina... u kreiranju, koncipiranju i samostalnoj obradi aktualnih i zahtjevnih tema određenog područja, 2) sposobnost racionalne primjene znanstvenoistraživačkoga instrumentarija, odnosno primjene najmanje dvadesetak znanstvenih modela u odgovarajućim kombinacijama, 3) sposobnost učinkovite primjene najmanje stotinu pravila suvremenih metodologija i tehnologija znanstvenoga istraživanja, 4) sposobnost korištenja aktualnih spoznaja, tuđih zakona, zakonitosti, modela, teorija, znanstvenih činjenica... te formuliranja vlastitih spoznaja do kojih su studenti došli primjenom znanstvenih metoda u primijenjenim i razvojnim istraživanjima, 5) sposobnost kvalitetnog dizajniranja teksta znanstvenih, znanstvenostručnih i stručnih pisanih djela i 6) sposobnost pisanja tekstova znanstvenih, znanstvenostručnih i stručnih pisanih djela i slično.

4. IZBOR TEME (NASLOVA) SEMINARSKOG RADA

Tema (naslov) seminarskog rada mora izražavati njegov osobni sadržaj. Zato naslov mora biti kratak, jasan, privlačan i informativan, tako da što jasnije odrazi sadržaj i karakter djela. Poželjno je da sadrži ključne riječi o tretiranom problemu. Treba izbjegavati dugačke, pretenciozne i nespretne i otrcane teme (naslove). Naslov može imati i više varijanti, pa se iz kombinacije njihovih elemenata sastavlja najprikladnija verzija konačnog naslova. Prema tome, naslov mora sa što manje riječi točno opisati sadržaj djela.

Naslov treba biti kratak, ali ne pre kratak. Isto tako naslov ne smije biti predug. Prekratki naslovi izražavaju predmet istraživanja previše uopćeno.

Detaljnije o izboru teme seminarskog rada može se naći u drugoj knjizi prof.dr Ratko Zelenika „*Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*“ Rijeka, 2000 godina, strana 395-399.

5. POSTAVLJANJE HIPOTEZE

Znanstvena hipoteza i pomoćne hipoteze: Ne ulazeći dublje u elaboriranje svih važnih značajki i fenomena o hipotezama kao jednom od najvažnijih elemenata znanstvenih, znanstvenostručnih i stručnih pisanih djela, na ovome se mjestu nakon definiranja pojma hipoteza posebna pozornost posvećuje misiji i međuodnosu znanstvene hipoteze i pomoćnih hipoteza.

Što je hipoteza? Na to pitanje daje se odgovor:

Hipoteza je pretpostavka ili tvrdnja o nekom fenomenu koja se može dokazati ili opovrgnuti. Dobra ili valjana hipoteza je ona hipoteza koja je adekvatna određenom projektnom zadatku u vezi s određenim objektima istraživanja i problemom istraživanja, a adekvatna je ona hipoteza koja je potvrdiva ili provjerljiva pravilima, zakonitostima, procedurama, postupcima... metodologije znanstvenog istraživanja i tehnologije znanstvenog istraživanja.

U Prijavi teme postavlja se znanstvena hipoteza, i to u jednoj jasnoj, jezgrovitoj, konciznoj... rečenici, a mora sadržavati ključne riječi iz naslova, znanstvenoga problema istraživanja, znanstvenoga projektnog zadatka te objekta istraživanja. Znanstvena hipoteza je utemeljena pretpostavka koju treba dokazati rezultatima znanstvenoga istraživanja (tj. znanstvenim činjenicama, znanstvenim zakonima, znanstvenim teorijama, kvantitativnim modelima...) a odnosi se na sve bitne fenomene magistarskog rada kako cjelovitoga znanstvenoga projekta. Takva se hipoteza može nazvati i makroznanstvena hipoteza, a treba je konkretizirati s više parcijalnih, odnosno pomoćnih hipoteza. Parcijalne ili pomoćne hipoteze logično je postaviti za svaki radni dio rada (tzv. „radni dijelovi“ su svi dijelovi seminarskog rada, osim „Uvoda“ i „Zaključka“). Dokazivanjem parcijalnih, odnosno pomoćnih hipoteza dokazuju se pojedini segmenti znanstvene hipoteze i tako studenti stvaraju intelektualni mozaik (svaki kamenčić u tom mozaiku predstavlja znanstvene činjenice kojima se dokazuje jedna od postavljenih parcijalnih hipoteza...) znanstvenih argumenata kojima je dokazivana ili, još bolje, dokazana temeljna znanstvena hipoteza. U predstavljanju pomoćnih hipoteza studentima može pomoći pitanje Zašto se određene znanstvene činjenice o tome i tome predstavljaju u određenom dijelu? Što bi znanstvenim činjenicama trebalo dokazivati u određenom dijelu?

U prijavi nakon postavljanja znanstvene hipoteze i pomoćnih hipoteza (za svaki „radni“ dio postavlja se po jedna pomoćna hipoteza, i to u jednoj jasnoj, jezgrovitoj, konciznoj...), navode se jasno determinirani argumenti koji podupiru postavljenu temeljnu znanstvenu hipotezu, odnosno postavljene parcijalne, odnosno pomoćne hipoteze. Temeljno je metodološko pravilo da se za svaku parcijalnu, odnosno pomoćnu hipotezu formulira po jedan jasan, koncizan, jezgrovit... argument, i to u jednoj rečenici.

S obzirom na spoznajnu ulogu hipoteze u suvremenoj metodologiji nailazi se na brojne definicije pojma hipoteze, kao što su:

- „Hipoteza predstavlja ono što se predviđa“,
- „Hipoteza gleda unaprijed“,
- „Hipoteza je pitanje tako postavljeno da se na njega može na određeni način dati i određen odgovor“,
- „Hipoteza je teorija u koju istraživači nisu sigurni“,
- „Hipoteza je neki teorijski stav ili zaključak, koji ima određeni stupanj vjerovatnosti“,
- „Hipoteza je više ili manje vjerovatna pretpostavka da postoji neka pojava kao uzrok ili posljedica neke druge pojave“,
- „Hipoteza je pretpostavka kojom se objašnjava utvrđena činjenica“,
- „Hipoteza pruža rješenje problema zbog kojeg su istraživanja poduzeta i može biti provjerena u praksi“,
- „Hipoteza pridonosi razvoju znanosti, jer je njezina funkcija da usmjeri istraživanja na pravilan način među činjenicama“.

U znanstvenoistraživačkom radu postavljanje hipoteze se javlja kao teorijsko-misaoni postupak koji slijedi izravno nakon utvrđivanja određenih činjenica radi objašnjenja ili proširenja tih činjenica ili proširenja ili produbljenja spoznaja o tim činjenicama. U tom smislu hipoteza predstavlja teorijsko-misaone dopune nekih praznina u poznavanju određene pojave ili skupova (kompleksa) pojava čiji se dijelovi, stajališta, ili neka druga obilježja već poznaju. Uzročno-posljedične veze i odnosi pojava vrlo su često predmet hipoteze.

Svaka se postavljena hipoteza treba provjeriti. Hipotezu se provjerava teorijski ili praktično na temelju procjene spoznajne vrijednosti hipoteze. Provjera hipoteze se sastoji u utvrđivanju spoznajne vrijednosti stavova hipoteze. Provjeravanjem hipoteze treba se verificirati i dokazati istinitost ili neistinitost hipoteze. Provjeravanjem se čini teorijski (misaonom djelatnošću) zaključivanjem ili praktičnom djelatnošću, empirijski.

Provjeravanje hipoteze sastoji se u tome da se istraže i pronađu sva moguća rješenja, činjenice i argumenti koji će oboriti postavljenu hipotezu: ako ona tim pokušajima odoli, znači da je istinita, a ako ona tako ne može biti dokazana, ona se obara i zamjenjuje drugom hipotezom. Potvrđena hipoteza treba biti aksiomatski provjerena, tj. ona treba biti logično uključena i povezana u sustav postojećeg znanja i ne može proturiječiti fundamentalnim znanjima i drugim spoznajama i uvjerenjima.

Ona može odbaciti (opovrgnuti) neku staru hipotezu novim znanstvenim činjenicama, teorijama i zakonima. Provjerena ili verificirana hipoteza istodobno znači rješenje problema i time se postupak istraživanja završava. Rješenje problema stvara se u pisanom obliku i sintetički obrađuje kao generalni zaključak i poseban Izvještaj.

U seminarskom radu obvezno se postavlja jedna hipoteza i nekoliko pomoćnih (parcijalnih) hipoteza.

Detaljnije o postavljanju hipoteza može se naći u knjizi prof.dr Ratka Zelenike, Rijeka, 2000 godina, str. 387-394.

Važno je spomenuti da se u postupku provjeravanja hipoteze, bez obzira na koji se način čini to provjeravanje, hipoteza može biti:

1) Potvrđena u većoj ili manjoj mjeri. Takva se hipoteza u određenom stupnju više ili manje potvrđuje u praksi.

2) Demantirana u većoj mjeri. Takva se hipoteza mora modificirati, promjeniti ili zamjeniti adekvatnijom hipotezom.

3) Napokon opovrgnuta, u određenom spoznajnom postupku. Takva se hipoteza mora odbaciti ili zamjeniti drugom hipotezom, a najčešće hipotezom suprotnog značenja.

4) Zaključno potvrđena kao tačna. Takva se hipoteza kvalificira kao znanstvena spoznaja, znanstvena teorija ili znanstveni zakon.

Provjerene ili verificirane hipoteze imaju važnu, a vrlo često i odlučujuću ulogu u znanstvenom predviđanju i u znanstvenom otkriću.

6. BITNI ELEMENTI SEMINARSKOG RADA

Svaki kvalitetan seminarski rad treba imati osam bitnih elemenata i to:

1) naslov rada, 2) predgovor (nije obavezan), 3) uvod, 4) izlaganje tematike, 5) zaključak, 6) popis korištene literature i 7) priloge (ako su potrebni) i 8)izjava o priginalnosti rada.

1) Naslov rada.

Naslov seminarskog rada izražava njegov osnovni sadržaj. Zato mora biti kratak, jasan, privlačan i informativan, tako da što jasnije odrazi njegov sadržaj i karakter. Poželjno je da sadrži važnije ključne riječi o tretiranom problemu. Treba izbjegavati dugačke, pretenciozne,

nespretne i otrcane naslove. Naslov može imati i više varijanti, pa se iz kombinacija njihovih elemenata sastavlja najprikladnija verzija konačnog naslova.

2) Predgovor.

Ne ulazeći u dublju analizu pojma „predgovor“ moglo bi se reći da se u njemu iznose razlozi koji su autora podstakli na izbor određene teme i pisanje seminarskog rada. U predgovoru se preliminarno objašnjava motiv i značenje seminarskog rada i eventualno iznose konkretne posebne teškoće koje je autor u radu morao savladati. Predgovor nije obavezan u seminarskom radu, ali bi ga trebalo prakticirati radi stjecanja vještine pisanja.

3) Uvod.

Uvod je pristupni dio seminarskog rada koji ujedno i predstavlja znanstvenostručni lik studenta. U njemu bi student trebao čitatelja uvesti u područje tretirane teme, upoznati ga sa problemom istraživanja i ciljevima istraživanja te sadržajem rada.

Uvod seminarskog rada sadrži obavezno elementa:

- a) Problem, predmet i objekti istraživanja,
- b) Radna hipoteza i pomoćne hipoteze,
- c) Svrha i ciljevi istraživanja,
- d) Znanstvene metode,i
- e) Struktura rada.

Uvod treba iznositi 3-4 stranice.

4) Izlaganje tematike u okviru strukture ili kompozicije rada

Izlaganje tematike (tekstualna razrada tretirane tematike) je najinventivniji i najopsežniji dio seminarskog rada. Ovom se elementu treba posvetiti posebna pozornost. Tretirana se tematika raspoređuje u dijelove (poglavlja) i niže potcjeline (pod)dijelove, tematske (pod)cjeline. Svaki od tih dijelova (i nižih tematskih cjelina) treba imati naslov karakterističan za obuhvaćenu tematiku.

Raspored tematike nema samo sistematično-metodološko-formalni smisao i karakter nego, prije svega, suštinsko značenje jer ukazuje na koncepciju seminarskog rada i na znanstven, sustavan pristup istraživanju i obradi unaprijed definiranog problema, odnosno dokazivanja postavljene hipoteze, a ujedno disciplinira studenta da tematiku izloži po određenom redosljedu. Dijelovi seminarskog rada trebaju činiti jedinstvenu, uzročno-posljedično povezanu cjelinu.

U ovom dijelu seminarskog rada (izlaganje tematike) iznose se najvažniji rezultati istraživanja: opisuju se, objašnjavaju i izlažu utvrđene relevantne činjenice, dokazuje se radna hipoteza i obrazlažu postignuti rezultati.

S obzirom na namjenu i karakter seminarskih radova obvezno uputno bi bilo da se sva tematika, osim Uvoda i Zaključka rasporedi u tri dijela i to:

- a) **Povjesno teorijski, retrospektivni ili eksplikativni dio.** U ovom bi dijelu s globalnog stajališta trebalo vrlo koncizno iznijeti povijest proučavanog problema, njegovu

dosadašnju teorisku obradu i naznačiti važnost , aktualnost i korisnost proučavanog problema. Obim 3-4 stranice.

b) Analitičko-eksperimentalni dio. U njemu bi analitičko-sintetički trebalo iznijeti najbitnije znanstvene činjenice, spoznaje, stavove, podatke i informacije (tuđe i vlastite) kojima se dokazuje i ispravnost i istinitost postavljenih hipoteza. Obim 11-13 stranica.

Ovaj analitičko – eksperimentalni dio može se podijeliti u dva dijela:

U prvom djelu obraditi znanstvene spoznaje, činjenice, stavove i sl.

U drugom dijelu mogu se obraditi rezultati istraživanje, prikupljanje primarnih i sekundarnih podataka ili obraditi primjer iz prakse.

c) Perspektivni dio. Razrađenim dokazanim hipotezama u ovom bi dijelu trebalo predložiti konkretna rješenja, mjere i akcije za primjenu u praksi, odnosno za poboljšanje i unapređenje tehnoloških postupaka i poslovanja. Obim 7-9 stranica.

U izlaganju tematike u seminarskom radu dolazi do izražaja znanje, sposobnost, kritičnost, inventivnost i znanstveno-istraživačko (ne)iskustvo studenta. On treba znanstveno i logično povezivati relevantne činjenice, spoznaje, dokaze i misli u utvrđivanju problema i u izvođenju zaključaka. Pri tome student treba biti samostalan i objektivan u prosuđivanju i donošenju relevantnih ocjena i prijedloga, ne smije biti rob tuđih ili ustaljenih mišljenja, a svoju odgovornost potvrđuje argumentima i dokazima.

U ovom najvažnijem dijelu seminarskog rada student obvezno i na uobičajen način citira tuđe stavove, spoznaje i formulacije odnosno navodi korištenu literaturu u fusnotama.

5) Zaključak.

Završni dio seminarskog rada je zaključak, on sadrži najvažnija rješenja postavljenog problema istraživanja, odnosno odgovore na pitanja postavljena u uvodu. Zaključak je zapravo na koncizan način izložena sinteza čitavog seminarskog rada i ne treba biti preopširan. Zaključak ne treba označavati brojevima nego cjelokupni zaključak treba formulirati kronološki po strukturi rada. Obim zaključka 2-3 stranice. U Zaključku obvezno navesti stav vezano za hipoteze, tj. da li su prihvaćene ili odbačene.

6) Popis korištene literature.

Poslije zaključka seminarog rada navodi se popis korištene literature. U pravilu na posljednjoj stranici piše se naslov LITERATURA. Literaturu koja je korištena treba svrstati u nekoliko skupina. Najčešće se svrstava u četiri skupine i to: 1) knjige, 2) članci, 3) nepotpisani natpisi i 4) ostali izvori (npr.: priručnici, konvencije, propisi, natuknice, web stranice i sl.)

7) Prilozi.

Kada je potrebno iza teksta seminarskog rada dodati određen prilog (npr.: anketni upitnik, tabelu s analitičkim podacima, tablice sa sintetiziranim pokazateljima. U seminarskom radu nalazi se iza: literature, popisa tablica, popisa grafikona popisa fotografija.

8) Izjava o originalnosti izrade seminarskog rada. Student na potkorici (unutarnja strana seminarskog rada) piše i potpisuje Izjavu da je seminarski rad izradio potpuno samostalno uz korištenje citirane literature i pomoć profesora.

7. PRIMJER ZA TEHNIČKU OBRADU

7.1. Korice seminarskog rada (primjer za sve fakultete)

SVEUČILIŠTE/UNIVERZITET „VITEZ“ TRAVNIK
FAKULTET _____

(navesti ime fakulteta)

SMJER: _____

(navesti smjer studiranja)

NIVO STUDIJA: _____

(magistarski ili doktorski)

PERO PERIĆ

(napisati naslov seminarskog rada)

SEMINARSKI RAD

Travnik _____
(godina)

7.2. Potkorice ili unutarnja stranica seminarskog rada (primjer za sve fakultete)

SVEUČILIŠTE/UNIVERZITET „VITEZ“ TRAVNIK
FAKULTET _____

(navesti ime fakulteta)

SMJER: _____

(navesti smjer studiranja)

NIVO STUDIJA: _____

(magistarski ili doktorski)

PERO PERIĆ

_____
(napisati naslov seminarskog rada)

SEMINARSKI RAD

IZJAVA:

Ja _____ student Sveučilišta/Univerziteta „Vitez“ Travnik,
Indeks broj: _____ odgovorno i uz moralnu i akademsku odgovornost
izjavljujem da sam ovaj rad izradio potpuno samostalno uz korištenje citirane literature i
pomoć profesora.

Potpis studenta: _____

STUDENT: _____

MENTOR-PROFESOR: _____

PREDMET: _____

7.3. Struktura ili kompozicija seminarskog rada (primjer za sve fakultete)

SADRŽAJ:

1. UVOD
  - 1.1. Problem, predmet i objekti istraživanja
  - 1.2. Radna hipoteza i pomoćne hipoteze
  - 1.3. Svrha i ciljevi istraživanja
  - 1.4. Znanstvene metode
  - 1.5. Struktura rada

2. NAVESTI ODGOVARJUĆI NAZIV ZA OVO POGLAVLJE I PODPOGLAVLJA
(Obrađuje se povijesni dio predmeta i objekta istraživanja, dosadašnja teorijska obrada ovog problema kao i važnost, značaj i aktualnost proučavanoga problema) Ovaj dio obuhvaća povijesno-teorijski, retrospektivni i eksplikativni dio. Vidi poglavlje 4. točka a.

3. NAVESTI ODGOVARAJUĆI NAZIV ZA OVO POGLAVLJE I PODPOGLAVLJA
(U ovom poglavlju obrađuju se analitičko-informativni podatci, istraživački rezultati, znanstvene činjenice, podatci, stavovi, sekundarni i primarni podatci, dokazivanje ispravnosti radne hipoteze i pomoćnih hipoteza). Ovaj je analitičko-eksperimentalni dio. Vidi poglavlje 4. točka b. Ovaj dio se može podijeliti u dva dijela.

4. NAVESTI ODGOVARAJUĆI NAZIV ZA OVO POGLAVLJE I PODPOGLAVLJA
(Ovaj dio obrađuje perspektivni dio, predlažu se konkretna rješenja, očekivani razvoj predmeta i objekta istraživanja, mjere i akcije za primjenu u praksi – aplikativni dio, poboljšanje i unapređenje tretiranoga predmeta). Vidi poglavlje 4. točka c.

5. NAVESTI ODGOVARAJUĆI NAZIV ZA OVO POGLAVLJE I PODPOGLAVLJA
(Ovo poglavlje se može formirati ukoliko se može i želi poglavlje 3. podijeliti u dva poglavlja. Na primjer, rezultati istraživanja ili primjer iz prakse)

6. ZAKLJUČAK
LITERATURA
PRILOZI

7.4. Struktura ili kompozicija seminarskog rada – Sadržaj

(primjer za *Fakultet poslovne ekonomije*)

PREDGOVOR.....	I
SAŽETAK.....	III
SUMMARY.....	IV
SADRŽAJ.....	1
1. UVOD.....	3
1.1. Predmet, problem i objek istraživanja.....	3
1.2. Radna i pomoćne hipoteze.....	4
1.3. Svrha i ciljevi istraživanja.....	4
1.4. Naučne metode.....	5
1.5. Struktura rada.....	6
2. TEORIJSKE DETERMINANTNE GENERIČKE STRATEGIJE.....	7
3. MARKETING STRATEGIJA DIFERENCIJACIJE.....	11
3.1. Izvori diferencijacije.....	13
3.2. Diferencijacija i njen odnos sa lancem vrijednosti.....	13
3.3. Pokretači jedinstvenosti.....	17
3.4. Troškove koje prouzrokuje diferencijacija.....	20
3.5. Vrijednost za kupca i strategija diferencijacije.....	21
3.6. Održivost diferencijacije.....	25
3.7. Zamke koje stvara primjena strategija diferencijacije.....	25
4. PRIMJERI IZ PRAKSE „INOX AJANOVIĆ“ TEŠANJ.....	27
4.1. O poduzeću Inox Ajanović.....	27
4.2. Organizaciona struktura poduzeća.....	30
4.3. Primjena marketing strategije diferencijacije.....	31
5. ZAKLJUČAK.....	33
6. LITERATURA.....	36
7. PRILOZI.....	39
8. POPIS ILUSTRACIJA.....	40

NAPOMENA:

Ovaj primjer Sadržaja odnosi se na seminarski rad na magistarskom studiju „Marketing strategija diferenciranja“

7.5. Struktura ili kompozicija seminarskog rada – Sadržaj

(primjer za *Fakultet pravnih nauka*)

SADRŽAJ.....	2
1. UVOD.....	3
1.1. Problem, predmet i objek istraživanja.....	4
1.2. Radna hipoteza i pomoćne hipoteze.....	5
1.3. Svrha i ciljevi istraživanja.....	5
1.4. Naučne metode.....	6
1.5. Struktura rada.....	7
2. NASTANAK I KRATAK SADRŽAJ RIMSKOG STATUTA.....	10
3. KARAKTERISTIKE I NAČELA ZA PRIMJENU RIMSKOG STATUTA.....	15
3.1. Načela za primjenu Rimskog statuta.....	21
- NULLUM CRIMEN, NULLA POENA SINE LEGE.....	22
- PRETPOSTAVKA NEVINOSTI OPTUŽENIKA.....	24
- LEX MITIUS (BLAŽI KAZNENI ZAKON).....	26
- NAČELO KRIVNJE (NULLAPOENA SINE CULPA).....	28
- NAČELO PRAVEDNOG I BRZOG SUĐENJA.....	30
- NE BIS IN IDEM.....	33
- PRAVO NA ŽALBU U KAZNENIM PREDMETIMA.....	37
- PRAVO NA NAKNADU ŠTETE ZBOG NEZAKONITOG UHIĆENJA ILI POGREŠNE KAZNENE PRESUDE.....	39
- PITANJE NEZASTARIVOSTI NAJTEŽIH MEĐUNARODNIH ZLOČINA.....	41
- IDENTITET NORME (DVOSTRUKA INKRIMINACIJA).....	45
- AUT DEDERE AUT JUDICARE (PUNIRE).....	47
4. RIMSKI STATUT I BOSANSKOHERCEGOVAČKO PRAVOSUĐE.....	49
5. ZAKLJUČAK.....	51
LITERATURA.....	54
POPIS PRILOGA.....	55
POPIS ILUSTRACIJA.....	56

NAPOMENA:

Ovaj Sadržaj se odnosi na seminarski rad na magistarskom studiju „Osnovne karakteristike Rimskog statuta“

7.6. Struktura ili kompozicija seminarskog rada – Sadržaj

(primjer za *Fakultet poslovne informatike*)

SADRŽAJ.....	3
AKRONIMI I SKRAĆENICE.....	4
1. PREDGOVOR.....	7
2. UVOD.....	9
2.1. Predmet, problem i objekt istraživanja.....	9
2.2. Naučne metode.....	9
2.3. Struktura rada.....	9
2.4. Svrha i ciljevi istraživanja.....	9
2.5. Radna hipoteza i pomoćne hipoteze.....	9
3. OGRANIČENJA POSTOJEĆEG INFORMACIJSKOG SISTEMA.....	10
3.1. Informacioni sistem u javnom zdravstvu.....	10
3.2. Centralizacija.....	13
4. IDENTIFIKACIJA POMOĆU RADIO TALASA.....	14
4.1. RFID.....	16
4.1.1. <i>Transponder</i>	17
4.1.2. <i>Principi rada transpondera</i>	19
4.1.3. <i>Radne frekvencije transpondera</i>	20
4.1.4. <i>Memorijski kapacitet transpondera</i>	22
4.2. Tehničke karakteristike dijelova RFID sistema.....	25
4.3. Standardizacija po međunarodnim normama.....	28
4.4. Pojam zdravstvenog sistema.....	31
5. PRIMJENA INFORMATIKE U ZDRAVSTVU.....	34
5.1. Wireless revolucija u medicinskim proizvodima.....	37
5.2. C5V mobilno računarstvo.....	38
6. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA I INFORMACIONIM TEHNOLOGIJAMA FARMACEUTSKIM JAVNIM USTANOVAMA.....	42
6.1. Lijekovi.....	42
6.1.1. Nivoi klasifikacija.....	42
6.1.2. Osnovne grupe ATC klasifikacije.....	42
6.2. Mobilna računarska mreža.....	43
6.3. Standard 802.11 mobilnih računarskih mreža.....	44
7. SIGURNOST I ZAŠTITA PODATAKA U ZDRAVSTVENOM INFORMACIONOM SISTEMU.....	47
7.1. Ciljevi zaštite.....	47

7.2. Pitanje računarske opreme (hardver).....	49
7.3. Kompjuterski medicinski karton.....	50
7.4. Upotrazi za informacijama.....	51
7.5. E-health – e-commerce.....	52
7.5.1. B2B model.....	52
7.5.2. B2C.....	53
7.6. Dileme i problemi.....	54
7.7. Pravna pitanja.....	54
7.8. Tehničke karakteristike.....	54
ZAKLJUČAK.....	56
LITERATURA.....	57
POPIS PRILOGA.....	58
POPIS ILUSTRACIJA.....	59

NAPOMENA:

Ovaj sadržaj se odnosi na seminarski rad „Bežični integrisani informacijski sistemi javnozdravstvenih ustanova“, na magistarskom studiju.

7.7. Struktura ili kompozicija seminarskog rada – Sadržaj

(primjer za *Fakultet zdravstvene njege*)

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	1
SAŽETAK.....	2
SUMMARY.....	3
1. UVOD.....	5
1.1. Problem, predmet i objekt istraživanja.....	5
1.2. Svrha i ciljevi istraživanja.....	6
1.3. Znanstvene metode.....	6
1.4. Struktura djela.....	6
1.5. Radna hipoteza i pomoćne hipoteze.....	8
2. META ANALIZE.....	10
2.1. Teorijsko značenje meta analize.....	12
2.2. Početak razvoja meta analize.....	14
3. PROBLEMI KONVENCIONALNE ANALIZE.....	17
4. KARAKTERISTIKE I ZNAČAJ META ANALIZE.....	19
4.1. Kada se provodi meta analiza.....	20
4.2. Zašto se provodi meta analiza.....	22
4.3. Prednosti i slabosti meta analiza.....	25
5. ISTRAŽIVAČKI RAD.....	29
5.1. Meta-analiza hvali pozitivan učinak vitamina C za srce.....	30
5.2. Sistematski pregled i meta-analiza zasnovanog na školskim intervencijama za smanjenje indeksa tjelesne mase.....	32
5.3. Učinak sanacije na tlo-prenosive infekcije crijevnim glistama: Sistematski pregled i meta analiza.....	36
6.ZAKLJUČAK.....	39
LITERATURA.....	44
POPIS PRILOGA.....	45
POPIS ILUSTRACIJA.....	48

NAPOMENA:

Ovaj primjer Sadržaja odnosi se na seminarski rad na magistarskom studiju „Meta-analysis“

8. OBIM SEMINARSKOG RADA

Obim seminarskog rada nije utvrđen. Međutim preporučuje se da rad ne može biti manji od 10 i veći od 20 stranica. U obim seminarskog rada ne spadaju prilozi, tabele, šeme i dr.

Rad se ne smije vještački povećavati uz povećanje margina, proreda, veličine slova, ubacivanje nepotrebnih slika ili citata i sl.

Obim rada nije preciziran jer vrijednost i kvaliteta rada nisu određeni obimom već uspješnošću istraživanja, ispravnošću primijenjenih metoda i preciznom formulacijom ostvarenih rezultata.

Na Fakultetu poslovne ekonomije i Fakultetu pravnih nauka obim seminarskog rada trebaju imati obim bliže gornjoj granici (do 40 stranica) a na Fakultetu poslovne informatike i Fakultetu zdravstvene njege obim se može kretati do 20% manje od gornje granice obima seminarskog rada.

Navodimo jedan univerzalni model obima stranica i procentualno učešće strukture po dijelovima seminarskog rada.

Red br.	STRUKTURA SEMINARSKOG RADA (POGLAVLJA)	UDIO STRANICA	
		MINIMALNO	MAKSIMALNO
1.	PREDGOVOR	1	2
2.	SADRŽAJ	1	2
3.	UVOD	2	3
4.	POVJESNO-TEORIJSKI, RETROSPEKTIVNI I EKSPLIKATIVNI DIO	2	3
5.	ANALITIČKO-EKSPERIMENTALNI DIO (Može se podijeliti u dva dijela)	9	11
6.	PERSPEKTIVNI DIO	2	4
7.	ZAKLJUČAK	1	2
8.	LITERATURA	1	1
9.	POPIS ILUSTRACIJA	0,5	0,5
10.	POPIS PRILOGA	0,5	0,5
	UKUPNO:	20	30

Detaljnije o sadržaju seminarskog rada i nazivu poglavlja i podpoglavlja možete naći u navedenoj knjizi prof.dr Ratko Zelenika, „*Pisana djela na poslijediplomskim znanstvenim magistarskim studijima*“, Rijeka, 2011 godina, str. 71-85.

9. PREDAJA RADA I ODBRANA SEMINARSKOG RADA

Student predaje seminarski rad u elektronskoj formi i otiskanom primjerku a po dogovoru sa predmetnim nastavnikom odnosno mentorom.

Seminarski rad se u pravilu brani pred predmetnim nastavnikom (na magistarskom studiju) i pred Komisijom za doktorat i mentorom (za doktorski studij).

Obrana seminarskog rada se obvezno vrši uz prezentaciju pomoću slajdova i usmenoga izlaganja studenta. Student je dužan odgovoriti na postavljena pitanja profesora.

10. OCJENJIVANJE SEMINARSKOG RADA (BODOVANJE)

Ocjenjivanje seminarskog rada vrši se bodovanjem u skladu sa Pravilima studiranja.. Studenti koji ne pišu seminarski rad nemogu pristupiti polaganju ispita.

Pri bodovanju (ocjenjivanju) uzimat će se u obzir slijedeći elementi:

- odgovara li sadržaj rada odabranoj temi i naslovu rada
- je li unutrašnji raspored poglavlja i podpoglavlja logičan i potpun
- da li je autor dovoljno temeljito i obuhvatno proveo istraživanja i da li je pronašao i koristio reprezentativnu literaturu i uzorke
- da li je autor kritički prezentirao stajališta i svoje istraživanje relevantno za temu
- je li autor rekao nešto novo i ima li originalnost u njegovom tekstu, hipotezi i rezultatima
- je li autor pokušao steći nove empirijske ili teorijske spoznaje ili prikazati podatke i stavove koji su nedovoljno poznati
- je li rad stilski i gramatički pismeno oblikovan
- je li autor svoje teze, sugestije ili primjedbe iznio konzistentno, stručno, pošteno i uvjerljivo podupirući ih argumentima (podacima, citatima i sl.),
- je li rad napisan koncizno, jasno i kvalitetno, bez ponavljanja, digresija, nepotrebnih citiranja i iznošenja materijala koji nije reprezentativan za temu seminarskog rada,
- je li seminarski rad uredno sastavljen i jesu li poštovana pravila formalnog oblikovanja (tehnika štampanja, veličina slova, margine, proredi, obim stranica, naslovna stranica i sl.),
- da li su pravilno korišteni citati i fusnote, itd

Preporučuje se autorima seminarskog rada prije predaje na bodovanje (ocjenjivanje) da obavezno ponovo pročitaju svoj rad kako bi ispravili suštinske i tehničke greške. U pravilu seminarski rad treba kucati sa našim slovima (š, č, ć, ž i sl.)

Seminarski rad na magistarskom studiju profesor boduje od 0 – 20 bodova s tim da se mora obvezno prezentirati i braniti pred predmetnim profesorima.

Seminarski rad na doktorskom studiju mora biti kvalitetniji od seminarskih radova na magistarskom studiju a obvezno se prezentira i brani pred Komisijom za doktorat i mentorom.

11. METODOLOGIJA ZNANSTVENOG (NAUČNOG) ISTRAŽIVANJA

Metodologija kao znanost o metodama znanstvenog istraživanja odnosno znanosti o cjelokupnosti svih oblika i postupaka znanstvenih istraživanja pomoću kojih se dolazi do sustavnog i objektivnog znanstvenog znanja, ili znanstvena disciplina u kojoj se kritički ispituju i eksplicitno izlažu različite opće i posebne znanstvene metode, za svakog znanstvenika, istraživača, nastavnika, studenta, magistranta, doktoranta, intelektualca, stavratelja, inovatora,

obrazovanog čovjeka (...) predstavlja *condicio sine qua non* (tj. uvjet bez kojega se ne može nešto učiniti).

Osnovne značajke znanstvene spoznaje, pa prema tome, i znanstvenih metoda kojima se istražuju i otkrivaju znanstvene spoznaje jesu: 1) objektivnost, 2) pouzdanost, 3) preciznost, 4) sustavnost i 5) općenitost.

Planirano i namjerno je najveća pozornost i najviše prostora posvećeno znanstvenim metodama: obrađeno je sažetije ili opširnije trideset i četiri znanstvene metode. To su ove znanstvene metode.

- 1) induktivna i deduktivna metoda
- 2) metoda analize i sinteze
- 3) metoda apstrakcije i konkretizacije
- 4) metoda generalizacije i specijalizacije
- 5) metoda dokazivanja i opovrgavanja
- 6) metoda klasifikacije
- 7) metoda deskripcije
- 8) metoda kompilacije
- 9) komparativna metoda
- 10) statistička metoda
- 11) matematička metoda
- 12) metoda modeliranja
- 13) kibernetička metoda
- 14) eksperimentalna metoda
- 15) dijalektička metoda
- 16) povijesna metoda
- 17) genetička metoda
- 18) teorija sustava kao metoda
- 19) aksiomska metoda
- 20) metoda idealnih tipova
- 21) empirijska metoda
- 22) metoda studija slučaja
- 23) metoda anketiranja
- 24) metoda intervjuiranja
- 25) metoda promatranja
- 26) metoda brojenja
- 27) metode mjerenja
- 28) Delfi metoda
- 29) metoda mozaika

Na kraju su nabrojane i ostale znanstvene metode koje se mogu primjenjivati samo u specifičnim istraživanjima ili kao dodatne, pomoćne metode.

Detaljnije o svakoj naučnoj metodi možete naći u navedenoj knjizi prof. dr. Ratka Zelenike, 2000 godina, str. 281-374.

12. PISANJE SEMINARSKOG RADA

12.1. Pisanje teksta

Pisanje teksta seminarskog rada je najsloženiji, najteži i najodgovorniji posao u radu.

Student pristupa pisanju djela nakon kvalitetno završenih svih faza tehnologije istraživanja, tj. nakon: uočavanja i znanstvenog problema i njegove formulacije, postavljanja hipoteza, izbora i analize teme, izrade orijentacijskog plana, sastavljanja radne bibliografije, prikupljanja, proučavanja i sređivanja literalne građe, završne strukture ili kompozicije djela i pripreme ilustracija.

Tekst djela piše se u dvije faze: 1) pisanje koncepta, 2) pisanje završnog teksta, odnosno čistopisa. Pisanje završnog teksta zahtijeva od autora mnogo vremena, strpljenja i energije. Savjesno i odgovorno obavljanje ovog posla mora rezultirati povećanjem kvalitete pisanog djela. Autor se treba postaviti isključivo kao kritičar te objektivno sagledati nedostatke svoga koncepta i otkloniti ih. Njegove se intervencije kreću u tri pravca, i to: stručnom, pravopisnom i tehničkom.

Stručna redakcija studenta rukopisa je najvažnija bez obzira o kojoj se vrsti pisanog djela radi i područja koje ono tretira. Autor čita rečenicu po rečenicu i kritički provjerava misli i snagu navedenih dokaza. U završnom tekstu (čistopisu) ne bi smio ostati: ni jedan pogrešno upotrebljen termin, ni jedan netačan podatak, ni jedan neprovjeren dokaz, ni jedna nelogičnost, ni jedna nedvosmislenost i sl. Vještina pisanja završnog teksta sastoji se zapravo o vještini brisanja onoga što je nestručno napisano, odnosno njegovog ispravljanja i dopunjavanja.

Najčešće su pravopisne, odnosno gramatičke i stilsko-jezične intervencije. Iako većina studenta nisu posebni jezični stručnjaci, njihova je dužnost učiniti sve kako bi tekst bio što korektnije napisan. Oni provjeravaju tačnost misli, ispituju red riječi, skraćuju duge rečenice, ispravljaju jezične i pravopisne greške i sl.

Nakon stručne i pravopisne redakcije pristupa se pisanju čistopisa, ako već prethodno nije bio pisan računalom. To je zapravo prepisivanje ispravljenog teksta računalom učisto, ako je koncept rukopisa pisan olovkom.

U seminarskim radovima uočavaju se određene jezične pogreške koje se gotovo redovito ponavljaju, pa je zato potrebno na njih posebno i ukazati.

1) zloupotrebljavaju se riječi: „slabo“, „jako“, „često“, „rijetko“, „mnogo“, „malo“, „stotinu slučajeva“, „tisuće slučajeva“, „bezbroj puta“, „golemo“, „kolosalno“ i sl.

Sve te riječi uglavnom označavaju vrlo relativne pojmove, krajnje neodređene, pa ih stoga u seminarskom radu ne bi trebalo upotrebljavati. Značenje tih riječi trebalo bi kvantificirati.

2) Treba izbjegavati uporabu prvog lica jednine i množine. Često se upotrebljava prvo lice jednine, kao npr.: "ja sam to istražio...", "prema mojima istraživanjima...", "ja smatram...", "ja mislim..." i sl. Nije u stilu lijepog ponašanja a niti u duhu našeg znanstvenog jezika upotrebljavati "ja". To često iritira čitatelja ili slušatelja i izaziva izvjesnu odbojnost prema piscu ili govorniku.

Mnogi autori često da bi izbjegli uporabu "ja", pišu "mi", kao npr.: "prema našim rezultatima...", "mi smatramo..." i si., iako je očigledno da se radi o rezultatima samog autora, odnosno jedne jedine osobe. Naime, oni se uporabom prvog lica množine, pokušavaju prikazati kao skromni, a zapravo izazivaju suprotan efekt. Ovdje se neizbježno postavlja pitanje: zašto bi netko za sebe rekao "mi"? U seminarskom radu treba pisati bezlično, odnosno u trećem licu, kao npr.: "istraživanja su pokazala..", "smatra se..." i sl. jer u stručnim djelima sve ono što je izravno

ili neizravno citirano. Međutim, kada se treba nešto posebno istaknuti, onda to treba učiniti na primjereniji način. Isto tako, ne bi trebalo samouvjerenost stavljati svoje rezultate ispred drugih ili se nekorektno suprotstavljati stavovima drugih istraživača osim ako nisu pogrešni.

3) Treba izbjegavati uporabu izraza kao što su, npr.: "opće je poznato", "svatko to zna", "svi su suglasni", "kao što je poznato" i si. U znanstvenoistraživačkom radu aksiomi su činjenice koje se prihvaćaju i upotrebljavaju, ali ne znači da su i aksiomi činjenice koje su apsolutno poznate.

4) Treba izbjegavati uporabu stranih riječi. Ako postoje domaće riječi, onda im svakako treba dati prednost u odnosu na strane riječi i nazive.

5) U seminarskom radu nedopušteno je upotrebljavati formulacije, kao što su npr.: "ne sviđa mi se", "ovdje nije nešto u redu", "ovo mi zvuči dobro", posebno kada se o nekom djelu iznose verbalne ocjene pred javnim skupom odnosno pri odbrani seminarskog rada.

6) Treba izbjegavati neologizme, odnosno kovanice koje još nisu prihvaćene u znanosti i u narodu. Kada se ustanovi da su oni sastavni dio međunarodnog znanstvenog rječnika, treba svakako navesti njihovo porijeklo.

7) U pisanju brojeva u numeričkom i tekstualnom obliku, trebalo bi primjenjivati iskustveno načelo: brojevi do 10 pišu se slovima, a više od 10 brojevima (npr.: devet, ali zato 19). Kada se u jednoj rečenici piše kombinacija brojeva do 10 i više od 10, onda sve treba pisati samo numeričkim brojkama (npr.: 7 i 17). Od tih načela izuzimaju se brojevi dana, mjeseci, godine te sati, što se sve piše brojevima.

8) Izbjegavati davanje prevelikog značenja vlastitim rezultatima istraživanja. Vlastite spoznaje, rezultate istraživanja i zaključke, pa čak i one najvažnije treba prikazati objektivno i realno, bez preuveličavanja.

9) Treba izbjegavati uporabu formulacija kao što su npr.: "već smo unaprijed rekli", "a još ćemo se vratiti na ovo pitanje", "dalje će se pokazati", "ponavljam" i sl. Jer, riječi, rečenice, odlomci, dijelovi, poddijelovi moraju biti interakcijski povezani: manje potcjeline čine veće cjeline (i obrnuto), a misaono su povezane i čine neko djelo homogenom cjelinom.

12.2. Priprema ilustracija

Sve ilustracije (tablice, grafikoni, crteži, zemljovid, sheme i fotografije), u seminarskom radu igraju vrlo značajnu ulogu, zbog toga se od podatka otvaranja teksta rukopisa međusobno usuglašava njegov sadržaj sa sadržajem ilustracija.

Pri Izradi ilustracija treba voditi računa da one budu napravljene i prilagođene zahtjevima izabrane tehnologije tiska. Posebno se treba brinuti o racionalnoj pripremi ilustracija, a to podrazumijeva mogućnost jednakog umanjavanja ilustracija, uporabu crteža u kojima se koriste letraset slova ili šablona za upisivanje slova i znakova u legendama, kako bi se izbjeglo dovršavanje ilustracija ubacivanjem slova i sl.

12.3. Obilježavanje stranica

Svaku stranicu, osim naslovne i unutarnje stranice, treba numerirati. U praksi u pravilu stranice od Uvoda do Zaključka, uključujući popis ilustracija, priloge i kratice, numeriraju se kronološki arapskim brojevima. U Sadržaju treba obvezno numerirati stranice sadržaja radi lakšeg traženja određenog teksta i poglavlja.

12.4. Popis korištene literature (bibliografija)

Poslije završenog teksta seminarskog rada odnosno poslije Zaključka, djela koja ga trebaju i moraju imati, pozicionira se popis literature (bibliografija). Na posebnoj se stranici piše LITERATURA ili BIBLIOGRAFIJA. Korištena se literatura treba svrstati u nekoliko skupina, najčešće se svrstava u četiri skupine, i to: 1) knjige, 2) članci, studije i rasprave, 3) ostali izvori (npr. priručnici, konvencije, propisi, natuknice i sl.) i 4) nepotpisani napisi kao web stranice i sl.

12.5. Lektura

Kako mnogi studenti pisanih djela mogu pogriješiti u gramatici materinjeg jezika, jer se kultura jezika i stila stalno razvija i usavršava, rukopisi pripremljeni za pisanje obvezno se lektoriraju. Student ispravlja gramatičke, odnosno pravopisne i stilističke greške.

12.6. Stil pisanja

Stil pisanja seminarskog rada mora se prilagoditi akademskom stilu koji je primjeren na fakultetu. Najvažnije karakteristike akademskog (znanstvenog) stila pisanja su: jasnoća, jednostavnost, odmjerenost, konciznost, konkretnost, raznolikosti i formuliranju pasusa. U ovom stilu pisanja koriste se stručni nazivi kojima se precizno izražavaju određeni pojmovi. Na primjer: zarada nije preciziran termin ali već termini ukupan prihod i dobit su jasni i precizni pojmovi. Detaljnije i stilu pisanja možete naći u navedenoj knjizi prof.dr Ratko Zelenika, 2000 godina, str. 501 -507.

12.7. Izbor jezika

Seminarski rad se može pisati na jednom od službenih jezika u BiH (bosanski, srpski i hrvatski).

12.8. Citiranje literature

U seminarskom radu djelu mora se jasno odvojiti studentov tekst, misao, spoznaja, ideja, podatak, ilustracija i sl., od tuđeg teksta, tuđih spoznaja, podataka, ilustracija i si. Od drugoga autora mogu se preuzeti definicije pojmova, znanstvene činjenice, ideje, podaci, stavovi, informacije, Ilustracije i sl., ali se uvijek treba na vrlo jasan i uobičajen način navesti čiji su i iz kojeg bibliografskog izvora preuzeti. To se postiže citiranjem. A pod citiranjem se podrazumijeva od riječi do riječi pismeno navođenje tuđih dijelova teksta ili riječi koje se mogu izvorno provjeriti.

Mnogostruka je svrha citiranja u seminarskom radu. Najčešće se citiranjem ilustrira neki problem ili on služi kao dokaz, ili se njime argumentira vlastita misao pozivajući se na neki autoritet, ili se citatom želi dokazati da je student "znanstveniji" od autora citirane misli. Vrlo se često upotrebljavaju citati radi suprotstavljanja mislima (spoznajama i sl.) drugog autora kako bi protuargumenti bili što uvjerljiviji. Citate treba koristiti kao dokaze, jer se u znanstvenoistraživačkom radu traže, prije svega, dokazi vlastiti ili tuđi.

Ako se u citatu unutar nekog navoda, ispusti koja riječ, odnosno koji dio teksta, to se mora naznačiti s tri točke (...), ali pri tom treba imati na umu činjenicu da istrgnuti citati mogu biti vrlo opasni, jer se njima može bitno izmijeniti smisao autorovih misli, odnosno spoznaja. Ako je citat u originalu napisan masnim slovima i "kurzivom", takvim ga se slovima mora i citirati. Međutim, ako citat nije napisan masnim slovima i "kurzivom", student je dužan u fusnoti napisati "podvukao student" ili "kurziv je naš".

Svaki plagijat predstavlja krađu tuđeg djela i podliježe svim oblicima sankcija.

Kada će se navesti neki citat na jeziku na kojem je napisan? U strogo znanstvenom djelu ako je citat od odlučujuće važnosti, student može citate navesti na jeziku kojim su pisane. Međutim, student mora procijeniti kada je nužno i strani citat prevesti, a taj se prijevod obično piše u fusnoti.

Pri upotrebi citata student mora voditi računa o omjeru tuđeg teksta, tuđih spoznaja u odnosu na rezultate vlastitog istraživanja i vlastite spoznaje. Osim toga, citati se moraju skladno inkorporirati u cjelinu izložene tematike, oni moraju biti u izravnoj vezi s osnovnom misli i temom određenog djela.

Prema tome, (doslovno, dosljedno) preuzimanje tuđih spoznaja označuje se stavljanjem preuzetog teksta među znakove navođenja („...“) i citiranjem tuđeg djela u fusnoti na dnu poslije teksta, odnosno stranice. Kada se duži tekst „prepriča“ vlastitim riječima i kada se tuđe ideje i podaci interpretiraju na vlastiti način tj. parafraziraju, potrebno je navesti izvor iz kojega se preuzeti. Preuzimanje tuđih ostvarenja bez navođenja autora i njegova djela nedopušteno je i predstavlja plagijat. Određenu odgovornost snosi i profesor koji nije blagovremeno spriječio plagijat.

12.9. Fusnote

Fusnota označava, osim korištenog bibliografskog izvora, i bilješku ispod teksta koja obično sitnim slovima objašnjava nešto u vezi s tretiranom materijom. To su, zapravo korisna ali objašnjenja.

Pri citiranju, odnosno pisanju fusnota treba stalno imati na umu činjenicu da se čitatelj mora vrlo određeno, nedvosmisleno i precizno uputiti na bibliografski izvor iz kojega je autor preuzeo tuđu spoznaju, ideju, podatak... Tko u tome ostvari potpun uspjeh, mnogo je naučio u pisanju teksta znanstvenih i stručnih radova. Tuđi preuzeti tekst mora biti doslovno prepisan i obilježen na početku i na kraju tog teksta navodnicima. U slučaju da se preuzmu tabele, grafikoni, podaci i sl. u fusnoti se navode izvori tih podataka.

12.10 Ilustracije

Ilustracijama se mogu nazvati svi prilozi, isprave, autorovi dokazi i sl. koji se upotrebljavaju radi ilustriranja teksta nekog djela kako bi se opširne deskripcije i brojne složene pojave reljefnije i zornije predočile čitatelju. U znanstvenoistraživačkom radu vrlo se često upotrebljavaju ove ilustracije: 1) tablice, 2) grafikoni, 3) crteži, 4) zemljovid, 5) fotografije, 6) sheme i 7) slike.

Detaljnije o Ilustracijama možete naći u navedenoj knjizi prof.dr Ratko Zelenika, 2000 godina, str. 470-497.

12.11. Veličina slova i margine

Seminarski rad se obvezno piše na računaru. Preporučuje se korištenje slova tipa Times New Roman i treba izbjegavati korištenje ekstravagantnih tipova slova.

Prilikom pisanja teksta preporučuje se:

- Naslove poglavlja (npr. 1,2,3,...) treba pisati velikim slovima veličine 14 pts.bold.
- Naslove podpoglavlja sa dvije decimale (npr. 1.1.,2.2.,) treba pisati velikim slovima veličine 12 pts.
- Podpoglavlja sa tri decimale (1.1.1. ili 1.1.2.) treba pisati malim slovima fonta 12.
- Prored u glavnom tekstu seminarskog rada treba biti dvostruki a jednostruki u fusnotama.
- Lijeva margina treba iznositi 4 cm (radi uvezivanja) a ostale tri margine 2,5 cm.

Sistem pisanja seminarskog rada bazira se na europskom modelu. Svi naslovi , podnaslovi i prvi red svih pasusa i sva nabranja uvlače se po vertikali od lijeve margine udesno za sedam slovnih mjesta a tekst je poravnan s desne strane.

Američki sistem se temelji da svi naslovi, podnaslovi, svi pasusi i nabranja piše se bez uvlačenja teksta i obje strane teksta su poravnane. Između naslova i pasusa koristi se dvostruki razmak. Lijeva margina treba iznositi 4 cm (radi uvezivanja) a ostale tri margine po 2,5 cm.

U pisanju sadržaja i navođenju strukture rada obvezno koristiti decimalni sustav.